4. Нікола С. О. Екологічне оподаткування як інструмент державного впливу на економіку природокористування / Нікола С. О., Гусєв А. О. // Економіка та підприємництво, № 4 (115), 2020.
5. Кужель В. В. Закордонний досвід ресурсного оподаткування та його адаптація у вітчизняну податкову систему / Кужель В. В., Николюк Н. П., Опалко К. С. // Modern directions of scientific research development, Chicago, USA. 2022.

УДК 336.7

Сопіт О.О.,
студентка 3-го курсу,
факультету маркетинг
Куліш Г.П.,
к.е.н., професор кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Валютне регулювання є невід'ємною складовою державного регулювання економіки та грошово-кредитної політики центральних банків. Відповідно до законодавства суб'єктом, який уповноважений застосовувати весь арсенал як економічних, так і адміністративних методів валютного регулювання є НБУ. На сьогодні валютне регулювання Національним банком України здійснюється у відповідності до Законів України «Про Національний банк України» та «Про валюту та валютні операції», який був введений в дію 7 лютого 2019 року [1] і став новою ліберальною моделлю валютного регулювання, він передбачив здатність НБУ долати фінансові кризи незалежно від їх природи та створювати умови для економічного зростання країни.

На жаль, 24 лютого 2022 року обставинами, що загрожували стабільності банківської та фінансової системи держави стала збройна агресія росії щодо України. І Національний банк України згідно з діючим законодавством одразу почав оперативно приймати рішення, відповідні умовам війни, зокрема для

забезпечення населення коштами, проведення безготівкових розрахунків, рефінансування банків, запроваджуючи особливий порядок роботи валютного ринку в Україні, ухвалив постанову Правління No 18 від 24 лютого 2022 року «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану», якою серед інших заходів було передбачено:

– заборонити видачу готівкових коштів з рахунків клієнтів в іноземній валюті, крім підприємств та установ, що забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань), Уряду та окремих дозволів Національного банку України;

– призупинити роботу валютного ринку України, крім операцій продажу іноземної валюти клієнтами;

– зафіксувати офіційний курс на 24.02.2022 на рівні 29,2549 грн. за 1 USD;

– увести мораторій на здійснення транскордонних валютних платежів (крім підприємств та установ, що забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань) та Уряду, окремих дозволів НБУ);

– зупинити здійснення обслуговуючими банками видаткових операцій за рахунками резидентів держави, що здійснила збройну агресію проти України [3].

Упродовж терміну дії воєнного стану в Україні регулятор оперативно реагує на поточну ситуацію, запроваджуючи нові та/або послаблюючи вже діючі обмеження. Зокрема, станом на 10 травня 2022 р. встановлені такі правила здійснення валютних операцій:

1. Зняти кошти з валютного рахунку в Україні можна: у гривні у розмірі 100 тис. грн на день; у валюті рахунку в еквіваленті 100 тис. грн на день без комісій.

2. Зняття коштів з рахунків за кордоном: ліміт до 100 тис. грн в еквіваленті на день також поширюється на зняття валюти за кордоном із рахунків в іноземній валюті, що відкриті в українських банках; крім того, встановлено ліміт на зняття валюти з гривневих рахунків обсягом до 100 тис. грн на місяць. Ці обмеження покликані запобігти виведенню капіталу за кордон.

3. Обмеження на продаж іноземної валюти (готівкової та безготівкової) відсутні.

4. Конвертація долар/євро можлива лише у безготівковій формі.

5. Продати іноземну валюту можна у відчинених відділеннях банків, операторів поштового зв'язку та у обмінниках і через онлайн-банкінг.

6. Офіційний курс гривні до долара – 29,25 грн/$ (зафіксований на 24 лютого 2022 року).

7. Дозволено придбання товарів критичного імпорту, які визначаються постановою Кабінету Міністрів України та призначені для забезпечення національної безпеки і оборони, всебічної підтримки Збройних Сил України;

8. Із 14 квітня банки можуть продавати готівкову іноземну валюту населенню.

За оцінками НБУ, відновлення продажу готівкової валюти банками сприятиме зменшенню можливостей для функціонування ринку нелегальних валютообмінних операцій та відповідно зниженню ризиків. Водночас для запобігання тиску на валютний ринок передбачено, що уповноважена установа може продавати готівкову валюту клієнтам у межах різниці між загальним обсягом купівлі нею готівкової іноземної валюти та обсягом її продажу. Також НБУ визначив особливості встановлення курсів готівкових валют для операцій уповноважених установ із клієнтами:

▪ курс продажу готівкової валюти уповноваженими установами може відхилятися не більше ніж на 10% від офіційного курсу НБУ на день здійснення операції;

▪ курс купівлі готівкової валюти уповноваженими установами не має бути нижчим за офіційний курс НБУ на день здійснення операції.

Продаж безготівкової валюти банками клієнтам - фізичним особам і надалі заборонений, крім винятків, визначених постановою No18 від 24 лютого 2022 року (зі змінами).

9) Із метою недопущення неконтрольованого виведення капіталу за кордон Національний банк заборонив банкам достроково погашати кредити, отримані ними від нерезидентів.

Варто відмітити, що НБУ не встановлював обмежень на випуск валютних карток. Замовити нову картку можна звернувшись у відділення банку, яке працює, чи засобами онлайн-банкінгу. У більшості банків можна отримати віртуальну картку, якою потім можна розраховуватися за допомогою платіжних застосунків Apple Pay або GooglePay.

Сьогодні більшість переказів у валюті з України за кордон заборонені. Серед винятків, зокрема, оплата витрат за кордоном, пов'язаних зі смертю громадян, лікуванням в медичних закладах, транспортуванням хворих та оплата навчання на рахунки навчальних закладів за кордоном, а з 10 травня 2022 року – з метою виплати аліментів.

Тимчасово заборонено розрахунки за кордоном з метою купівлі цінних паперів, акцій, облігацій та сплати брокерських послуг за цими операціями, що здійснюються з використанням карток, емітованих українськими банками.

Ці зміни покликані обмежити непродуктивний відтік капіталу та захистити міжнародні резерви України. У той же час іноземним інвесторам дозволено переказувати за кордон кошти, що будуть отримані у зв'язку з проведеною після 1 квітня 2023 року виплатою погашення або сплатою доходу за облігаціями внутрішньої державної позики України (згідно з умовами їх розміщення). Це сприятиме підвищенню зацікавленості нерезидентів у купівлі ОВДП, у тому числі за кошти, отримані від планових погашень та виплат доходу [4]. Потрібно зазначити, що відповідні обмеження – це необхідний крок для підтримки економіки та фінансової системи в умовах збройної агресії російської федерації.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що аналіз інструментів валютного регулювання засвідчує: НБУ сприяє збереженню фінансової стабільності України та максимальної підтримки діяльності Збройних Сил. Позитивною є оцінка експертів Міжнародного валютного фонду щодо всіх заходів, вжитих Національним банком для забезпечення неперервності функціонування фінансової системи під час воєнного стану.

Проте, НБУ вже поступово послаблює обмеження на валютному ринку. І після відміни воєнного стану обмеження будуть ним скасовані до довоєнного

рівня. Зокрема, це стосуватиметься відміни фіксованого валютного курсу. Проте регулятор здійснюватиме такі дії поступово, щоб уникнути потрясінь на валютному ринку. Після визволення територій України від російських загарбників, Національний банк України скасує усі адміністративні обмеження та повернеться до звичного режиму інфляційного таргетування з плаваючим обмінним курсом та обліковою ставкою як головного монетарного інструменту.

Список використаних джерел:

1. № 18 від 24 лютого 2022 р. «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» Режим доступу: https://biz.ligazakon.net/analitycs/211744_yak-valyutne-regulyuvannya-natsbanku-vpliva-na-t-galuz-ta-zed-poslugi-v-ukran
2. Державне регулювання під час війни. Режим доступу: https://voxukraine.org/derzhavne-regulyuvannya-pid-chas-vijny-yak-nbu-adaptuvav-finansovu-systemu-ukrayiny-do-novyh-umov-vprodovzh-sta-dniv-voyennogo-stanu/
3. Постанова Правління No 18 від 24 лютого 2022 року «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану». Режим доступу: https://cutt.ly/MPK7QFe
4. Міжбанківський валютний ринок поступово відновлює свою роботу. Режим доступу: https://cutt.ly/kAMWESr

УДК: 368.8

Супрун Н.В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів,

банківської справи і страхування

Яценко Н.О.

магістр кафедри фінансів,

банківської справи і страхування

Державний університет економіки і технологій

СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ У ПРОЦЕСІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Сьогодні на території нашої держави триває найбільша в Європі, після закінчення Другої світової, російсько-українська війна. Страшні людські